

Sõjamälestusi Virumaalt

Vaino Kivilo,
pensionär

Esimesel sõjasuvel, 1941 olid hobused talunikelt juba rekviireeritud ja võetud punaarmee käsutusse, kui Haljala vallamajast tuli ootamatult uus teade rekviireerimise kohta.

Metsavendade grupp August Annuse juhtimisel otsustas vallamaja vallutada, et takistada edasisi rekviireerimisi ja tegid rünnaku algustamiseks umbes kuuekilomeetrise kiirränaku. Lasti ma-

ha üks Rätsepa-nimelin e vallamaja kaitsja, ülejäänud põgenesid ja peitsid end lähedalolevatesse aedadesse. Hiljem sain teada, et ainult üks püssilask lasti vallutajatele vastu.

Vallamaja pandi põlema. Hiljem põletati ka Aaspere vallamaja, aga mitte selle metsavendade grupi poolt. Orupõllu maja Aukülas süüdati aga julgeoleku poolt, sest arvati, et grupp metsavendi elab ja varjab end Auküla lähedal metsas.

1980. aasta Rahva Hääle andmetel tuli 26. veebruaril 1944

Ust-Lugast mere jääd mööda 500 punaarmeelest, kes pidid maabuma Sillamäel, et ühineda Krivasoo grupeeringuga ja kotti võtta Narva grupeering, aga punasõdurid hakkasid ekslikult Merikulast maale tulema.

Kohalik rannakaitse likvideeris selle maaletuleku ja andmete järgi jäi 500 sõdurist ellu 8 - 10 meest.

See maaletuleku koht asus 20. diviisi staabist 200 - 300 m kaugusel (20. diviisi staabihoone vundament oli mõni aasta tagasi alles) - mälestusmärk on mäe

peal, diviisistaap aga mäe all. Pärast likvideerimist oli jääl punaarmeeleste laipu nii palju, et jalg ei puudutanudki jääd.

Töötasin autojuhina 1944. a suvel, kui üks sõdur jooksis Vaivara jaama poole, võtsin mehe peale ja viisin Vaivara jaama, kust ta jooksis üle raudtee metsa. 10 minutit hiljem tuli välisandarm mootorrattaga ja küsis seda meest.

Mina ei osanud enamat öelda. Arvatavasti sandarm jälitas meest, kes oli saksa mundris ja kõneles saksa keelt.